

Natur & GIS

Dato: 16. november 2018
Sagsnr.: 18/24788
Sagsbehandler: Tine Fricke
Direkte tlf.: 7376 7785
E-mail: tfric@aabenraa.dk

Referat af dialogmøde mellem Sønderjyske Vandløb (SV) og Teknik- og Miljøudvalget (TMU) d. 12. november 2018

Deltagere

Aabenraa Kommunes Teknik- og Miljøudvalg

Udvalgsformand Arne Leyh Petersen
Næstformand Kurt Andresen
Ejvind Underbjerg Hansen
Jan Riber Jakobsen
Thomas Rehder Juhl
Egon Madsen

Aabenraa Kommunes forvaltning

Direktør Stig Werner Isaksen, Kultur, Miljø & Erhverv
Afd. chef Barbara Frenzel, Byg, Natur & Miljø
Teamleder Tine Fricke, Natur & GIS

Sønderjyske Vandløb, styregruppe

Uwe Matzen, bestyrelsesmedlem i LHN
Andreas Bonde, bestyrelsesmedlem i Landbosyd

Sønderjyske Vandløb, konsulentnetværk

Louise Riemann, LHN
Britt Bjerre Paulsen, LandboSyd

Sønderjyske Vandløb, vandløbslaug

Hjordkær- Bolderslev-Uge: Andreas Bonde, Peter Hell og konsulent Claus Madsen
Gl. Rødekro Kommune: Claus B. Andersen
Aabenraa Østvendt, nord: Knud Strøm, Vagn Fallesen
Aabenraa Østvendt, syd: Peter From-Eriksen
Bjerndrup Mølleå: Kurt Westergaard
Gejlå: Thomas Meyer
Sønderå/Gammelå: Niels Iversen
Lundbæk (Tsunami gruppen): Ole Andersen, Andreas Jürgensen
Arnå: Afbud
Hvirlå vest: Afbud

1) Velkomst og præsentation af deltagere

Arne Leyh Petersen bød velkommen.

2) Orientering om budget og planer for 2019 v/ Aabenraa Kommune

a) Gennemgang af udvalgte budgetposter

Arne Leyh Petersen nævnte indledningsvis, at der i år har været store problemer med entreprenørernes overholdelse af kontrakten.

ALP orienterede derefter om, at Teknik- og Miljøudvalget for 2019 har afsat væsentlige midler til særlige indsatser vedrørende vandløbsvedligeholdelse:

- Fortsat rydning af træer og buske ved vandløb. Bevillingen er gjort permanent og udgør i 2019 526.000 kr.
- Etablering af sandfang i vandløb samt konkrete afvandingsprojekter. Der er afsat 1,0 mio. kr. i 2019, som efterfølgende skal udmøntes til konkrete projekter.
- Ansættelse af en ekstra vandløbsmedarbejder pr. 1. februar 2019.

b) Planer for 2019

Tine Fricke orienterede om nogle af de forventede tiltag:

- Oprensning af 1-2 okkersøer: Dambæk Øst og evt. Dambæk Nord.
- Indførelse af "driftsweb" til indmelding af problemer med vandløb (billede, kategori, sted)
- Fortsat opsamling af gps-registreringer, når det er muligt. Fuld anvendelse af de opsamlede data vil kræve udarbejdelse af maskinstyringsfiler for alle vandløb (p.t. er der filer for ca. 20 vandløbsstrækninger) og at alle entreprenører anvender gps-udstyr.
- Indkøring af ny medarbejder og dermed indhentelse af efterslæb vedr. sagsbehandling af ekstraordinære opgaver, der ikke har kunnet løses med de nuværende ressourcer
- Fortsat daglig drift og sagsbehandling vedr. ordinære opgaver, dvs. behandling af løbende henvendelser, tilsyn, reparation af rør osv. osv.
- Etablering af aftalte sandfang, som lodsejere vil vedligeholde

I forlængelse heraf drøftedes særligt

- Indsamling og brug af GPS-registreringer
Der blev spurgt til prisen på generering af maskinstyringsfiler for samtlige vandløb og udtrykt ønske om, at det prioriteres højt.
Niels Iversen nævnte, at en maskinfører havde oplyst, at han på trods af, at der var en maskinstyringsfil, ikke kunne se den profil, der skulle styres efter, samtidig med den løbende registrering af vandløbet. Oplysningen videregives til Anders.
- Næste udbud af vandløbsvedligeholdelsen.
Stig Isaksen oplyste på forespørgsel, at den nuværende kontrakt kan forlænges med 1 år to gange, dvs. i 2019 og 2020, at det forventes, at kontrakten forlænges med 1 år, bl.a. fordi det ikke er muligt at nå at udarbejde udbudsmateriale i god tid inden næste grødeskæringssæson. Udbuddet kræver et grundigt forarbejde, hvor vi bl.a. ønsker at inddrage erfaringerne fra den forgangne periode.
Der blev fra SV udtrykt ønske om, at fremtidige entreprenører har større lokalkendskab. Der blev desuden peget på, at kravet om, at maskinførere skal have 2 års erfaring, ikke overholdes og er vanskeligt at håndhæve i praksis. Der blev under pkt. 7 opfordret til, at man ved udbud opdeler opgaven i mindre entrepriser.

Sønderjyske Vandløb blev opfordret til at indmelde eventuelle yderligere ønsker eller gode råd vedrørende det kommende udbud.

- Kvaliteten af og overholdelse af terminer for grødeskæringen

Generelt gav SV's deltagere udtryk for, at der er et stort behov for øget opfølgning i f.t. entreprenørerne for at sikre, at kommunen får nok for pengene, og det blev foreslået, at forvaltningen øger bemanningen vedrørende tilsyn med grødeskæringen, f.eks. i forbindelse med ansættelse af ny medarbejder. Der opleves manglende mulighed for at indmelde problemer vedrørende manglende eller dårlig vedligeholdelse, skader på vandløbet mv., samt manglende opfølgning på henvendelser til forvaltningen. Der blev peget på, at flere møder på stedet mellem forvaltning/lodsejere/entreprenører om konkrete problemer og behov for opretning ville være godt. Der blev desuden peget på, at mange ikke orker at klage, og derfor får et mindre udbytte.

Efter ønske fra Jan Riber Jakobsen gengives kontraktens tekst vedrørende reklamationsfrist i referatet:

"Entreprenøren skal fortløbende færdigmelde vandløbsstrækningerne... Kommunen kan inden for de efterfølgende 10 arbejdsdage kassere omfanget af selve grødeskæringen. Ved øvrige mangler så som udhængende grene eller delstrækninger, der måtte være sprunget over, eller andet der hører under opgaverne for den almindelige vedligeholdelse, kan strækningen til enhver tid kasseres."

Jan Riber Jakobsen bebudede en kommende diskussion inden for den nuværende valgperiode om, at vandløb kan udpeges som afvandingskanaler og/eller naturvandløb, og nævnte, at TMU vil tage en dialog med Tønder Kommune om dette.

3) Vandløbsvedligeholdelsen i 2018

a) Årets særlige udfordringer og nye tiltag v/ Aabenraa Kommune

Tine Fricke beklagede, at der har været store problemer med entreprenørernes vedligeholdelse, herunder forsinket grødeskæring i f.t. den godkendte arbejdsplan (og derfor også forsinket fjernelse af træer og sand), langsommelig udførelse af bestillingsopgaver, manglende lokalkendskab, for få indrapporteringer af træer og grene samt færre GPS-målinger.

Forvaltningen har fulgt op med møder, supplerende kurser for nye medarbejdere og indskærper af kontraktens ordlyd, dog under hensyntagen til, at der ikke har kunnet skaffes andre entreprenører til arbejdet. Der er kasseret flere vandløbsstrækninger end normalt - indtil videre har Anders kasseret 56 ud af 225 besigtigede strækninger.

Der er ikke rejst flere erstatningskrav end i tidligere år, nok til dels pga. den tørre sommer. Hvis nogen har lidt et dokumenterbart tab pga. manglende overholdelse af regulativets (ikke arbejdsplanens) terminer, kan der rejses krav om erstatning.

I maj måned blev der gennemført dialogmøder mellem forvaltningen og vandløbslaugene. Møderne var tilrettelagt ud fra laugenes ønsker. På møderne blev det bl.a. aftalt, at der som en forsøgsordning etableres nogle sandfang, som den enkelte lodsejer vedligeholder. Den direkte dialog har været meget løsningsorienteret og nyttig.

I tilknytning til gennemgangen drøftedes

- Målinger i de enkelte vandløb: Jan Riber Jakobsen pegede på, at det vil være godt at etablere flere og bedre målinger og bad om, at ressourcebehovet ved etablering af målestationer beskrives: Vandstandsmålere koster ca. 20.000 kr. pr. stk. Hertil kommer årlig drift, vedligeholdelse og reparationer, ca. 7.000 kr./år samt tidsforbrug til tilsyn og vandføringsmålinger. Data fra de nuværende målestationer kan findes her: <https://www.aabenraa.dk/borger/natur-og-miljoe/vand/vandloeb/afvanding-og-vedligeholdelse/vandfoering-og-vandstande/>. I enkelte tilfælde opsættes supplerende målestationer. F.eks. er der i Kassø-området etableret to målestationer, som endnu ikke er med på oversigten.
- Lundbæk Vandløbslaug spurgte konkret til status angående kontrol af regulativoverholdelse og etablering af de aftalte sandfang. Forvaltningen har kontrolleret vandløbet sammen med lodsejerne og vurderet, at regulativet er overholdt, mens sandfangene står højt på listen over opgaver i det nye år.
- Mulighederne for dispensation fra regulativer drøftedes.

b) Sønderjyske Vandløbs generelle indtryk samt forslag til forbedringer af årets vedligeholdelse v/ Sønderjyske Vandløb

De enkelte vandløbslaug redegjorde for indtrykket af årets vedligeholdelse.

På nær Aabenraa Østvendt, nordlige del, var der tilfredshed med møderne og enighed om, at muligheden for en årlig besigtigelse bør bibeholdes. Der blev dog peget på nogle konkrete forhold og aftaler, som forvaltningen endnu ikke har nået at følge op på.

Vandløbslaugene opfordredes til at sende en mail til vandloeb@aabenraa.dk, hvis man mener, at der er spørgsmål, som man mangler svar på, eller forhold, som mangler opfølgning.

Vedrørende Aabenraa Østvendt, sydlige del, ønskedes status for opfølgningen, bl.a. vedrørende påvirkningen fra et forsinkelsesbassin, gengivet i referatet. Denne status vil i stedet blive sendt direkte til vandløbslauget.

Der blev desuden drøftet en række generelle forhold:

- Claus Andersen havde fået den opfattelse, at kommunen har indført en ny, generel praksis, hvor man ikke grødeskærer nærmere end en meter fra private overkørsler, og pegede på, at det vil give problemer med tilstopning af rørene. Tine Fricke oplyste, at kommunen ikke har en generel retningslinje om at der skal holdes en bestemt afstand, men at maskinførerne de enkelte steder foretager en konkret vurdering af, hvor tæt de kan komme på overkørslen uden at skade rørene. Hun pegede på, at det er lodsejeren, der skal vedligeholde op til røret, hvilket CA ikke var enig i. Som aftalt på mødet gengives baggrunden for kommunens praksis vedr. vedligeholdelse omkring private overkørsler i referatet: Kommunen har gennem årene har fået klager over, at private bygværker havde taget skade under vores vedligeholdelse af vandløbene. På baggrund af disse er det praksis, at der vedligeholdes så tæt på private bygværker som muligt, men dog i tilpas afstand til, at der ikke opstår risiko for, at bygværket påføres skader.

Forvaltningen vurderer, at dette er i overensstemmelse med, at vedligeholdelsespligten for private bygværker mv. påhviler de respektive ejere eller brugere, jf. også cirkulæreskrivelse af 20. juli 1984 om standardregulativ for offentlige vandløb, hvor der i standardregulativet under pkt. 5.4 står følgende: "Bygværker - såsom styrt, stryg og skråningssikringer - der er udført af hensyn til vandløbet, vedligeholdes som dele af vandløbet. Vedligeholdelsen af øvrige bygværker - broer, stemmeværker, overkørsler og vandingsanlæg m.v. - påhviler de respektive ejere eller brugere. Ejerne eller brugerne har pligt til at optage den slam, grøde m.v., der samler sig ved bygværkerne, jfr. vandløbslovens § 27, stk. 4."

- Etablering af sandfang, hvor lodsejerne står for den efterfølgende vedligeholdelse: Der var enighed om, at det er et godt tiltag. Forvaltningen arbejder videre med det i samarbejde med de laug, der er interesserede i det.
- Brinksikring: Der blev peget på, at det er en økonomisk byrde for lodsejeren, når brinkerne skrider. Forvaltningen oplyste, at kommunen generelt kun foretager brinksikring, når det vurderes, at erosionen er til hinder for målopfyldelse, hvis regulativet stiller krav om det, eller hvis det tilførte materiale volder problemer i forhold til at overholde regulativets skikkelses- og/eller vandføringskrav. Hvis lodsejere ønsker at gennemføre brinksikring, kræver det en tilladelse. Britt Paulsen pegede på, at kommunen har ansvaret for skader, der skyldes grødeskæring. Forvaltningen er enig i, at det ikke påhviler lodsejere at reparere genoprette sådanne skader. Det drøftedes, hvad der kan gøres i f.t. vandrotter.
- Kurt Westergaard pegede på, at utilstrækkelig vedligeholdelse i Bjerndrup Mølleå har medført øget vækst af Vandpest og Pindsvineknop. Kurt Andresen nævnte, at grødeskæring kan forværre forholdene, og at man tidligere har forsøgt at undgå vækst af Pindsvineknop ved kun at skære den ene side af vandløbet. Forvaltningen ser på, om der er behov for at oprense mere.
- Fjernelse af træer og buske: Udvalget har givet mulighed for, at forvaltningen efter konkret vurdering kan indgå aftaler om, at vandløbslaug eller lodsejere må fjerne bestemte træer eller buske. Jan Riber Jakobsen understregede, at TMU ønsker, at forvaltningen så vidt muligt er imødekommende over for ønsker om det. Forvaltningen følger op på igangværende drøftelser med Lundbæk Vandløbslaug.

Andre vandløbslaug, der måtte være interesserede i det, er velkomne til at henvende sig til forvaltningen på vandloeb@aabenraa.dk, gerne med et oversigtskort, hvor træer/strækninger er markeret. Det er vigtigt, at lodsejere på strækningen er indforståede med fjernelsen. Tilladelse til fjernelse af træer og/eller buske gives typisk for et år ad gangen.

4) Evaluering af ny mødestruktur, herunder besigtigelserne med de enkelte vandløbslaug, jf. tidligere udsendt forslag

Der var fra alle sider tilfredshed med den foreslåede mødestruktur, herunder vandløbsbesigtigelser med laugene, idet det dog blev understreget, at det er vigtigt med opfølgning efter besigtigelserne.

Der var enighed om, at mødestrukturen fortsætter. Der vedlægges endelig udgave af den tidligere fremsendte oversigt (eneste ændring er sletning af "forslag" i overskriften).

5) Muligheder for nedklassificering af vandløb fra offentlige til private

Sønderjyske Vandløb vil gerne have åbnet op for, at flere vandløb nedklassificeres.

Tine Fricke orienterede om, at TMU har bemyndiget forvaltningen til – i uproblematisk sager – at give tilladelse til privatisering af vandløb.

Ved privatisering af vandløb overgår vedligeholdelsen fra vandløbsmyndigheden til bredejerne. Det kan komme på tale, hvor der primært er private interesser forbundet med et vandløb, og hvor der ikke er andre forhold, der taler imod det.

Lodsejere får den fordel, at de selv kan afpasse tidspunktet for vedligeholdelsen i forhold til deres øvrige drift af arealerne og kan selv vælge vedligeholdelsesmetode. Kommunen kan spare penge, da man ikke længere står for vedligeholdelsen.

Tine Fricke pegede på, at der også gælder nogle begrænsninger for private vandløb. F.eks. gælder eventuel §3-beskyttelse stadig, og man kan ikke uden videre rørlægge private vandløb. Nogle af de bestemmelser (f.eks. krav til dimensionerne), som tidligere indgik i regulativet, vil typisk fortsætte som vedligeholdelsesbestemmelser for vandløbet.

I forlængelse heraf pegede Claus Madsen på, at mange vandløb fejlagtigt er §3-registrerede, og mente desuden, at "egne vandløb" kan rørlægges. Han opfordrede til, at forvaltningen foretager en generel gennemgang af kommunens vandløb mhp. fjernelse af registreringen for visse vandløb. Forvaltningen oplyste, at man ikke har aktuelle planer om en sådan gennemgang.

6) Klimasikring og helhedsplanlægning for vandløb – opfølgning på henvendelse fra Sønderjyske Vandløb

Barbara Frenzel orienterede. Ekspertrapporten vedrørende evt. revision af vandløbsloven lægger op til, at det vil være en god idé med helhedsplaner. Vi ved endnu ikke, hvornår den bebudede revision af vandløbsloven sættes i værk. Forvaltningen samarbejder i forvejen med nabokommunerne, når der foretages ændringer i vandløb, der har konsekvenser for vandløb i en anden kommune. Herudover har vi p.t. et samarbejde med Tønder Kommune vedrørende deres Life-projekt om Vidåen.

Klimasikring handler dels om langtidsplanlægning, dels gennemførelse af konkrete projekter.

Kommunen skal i den kommunale planlægning tage højde for klimatilpasningsplanen. Det gør vi bl.a. ved at være mere opmærksomme på tætte belægninger i nye udstyknings og ved at tage højde for forventede nedbørsmængder og -mønstre i udledningstilladelser og spildevandplanen.

Angående konkrete projekter udfører kommunen kun undtagelsesvis egentlig klimasikring – og som udgangspunkt for kommunens egne ejendomme og offentligt

benyttede arealer, veje mv. Genetablering af digerne ved Slotsmølleåen er et eksempel på et sådant projekt.

I tilknytning hertil nævnte Ole Andersen, at der fortsat er problemer i Bylderup Bov, og spurgte til, om man vil gøre noget ved den stigende grundvandsstand i området. Barbara Frenzel oplyste, at kommunen har gennemgået området sammen med Arwos og iværksat en række tiltag, som forventes at hjælpe. Der planlægges ikke særlige tiltag, der skal imødegå den stigende grundvandsstand.

Jan Riber Jakobsen pegede på, at der generelt er brug for iværksættelse af langsigtede tiltag på området, jf. også bemærkningerne under pkt. 2b.

7) Eventuelt

Louise Riemann spurgte til status vedr. udarbejdelse af et fællesregulativ for kommunens vandløb. Kommunen oplyste, at arbejdet er sat på pause indtil videre, og at opgaven p.t. ikke har høj prioritet. Der opfordredes til, at man henter inspiration fra det igangværende arbejde i nabokommunerne.

Claus Andersen pegede på, at nogle vejgrøfter ikke vedligeholdes tilstrækkeligt. Henvendelse herom kan ske til driftogvedligeholdelse@aabenraa.dk

Afslutningsvis drøftedes mere bredt, hvordan vi i fællesskab kan forberede os på fremtidens ændrede klimaforhold, herunder muligheder for afvanding/pumpning, ændringer i afgrøder, lovgivning og ressourcer.

Jan Riber Jakobsen pegede på, at det kunne være nyttigt at få mere viden om, hvad vi kan forvente i fremtiden, f.eks. ved afholdelse af en lokal konference om emnet.